СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 104. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 6-го травня 1939. No. 104. Jersey City, N. J., Saturday, May 6, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПЕРШІ НАСЛІДКИ ВУГЛЕКОПНОГО ЗАСТОЮ

НЮ ЙОРК. — Внаслідок застою у вуглекопнім промислі запаси вугля у ріжних промислових галузях вичерпуються і ті галузі мусять обмежувати свою працю. Нюйорська комісія транспорту рішила, що з днем 5 травня ц. р. підземні залізниці „Бі Ем Ті" і „Ай Ар Ті" зменшать свій рух на 25%. Коли в найблизчих кількох днях положення в вуглекопнім промислі не поправиться, то обмеження будуть ще гостріші. Деякі галузі промислу, а також прибережні пароходи, зовсім вийшли з вугля і стали нечинні.

Тимчасом положення в вуглекопнім промислі цілком не поправляється. Власники копалень, які хочуть обмежити права вуглекопів, а також їх платню, стоять твердо на своїм. Супроти цього вуглекопна юнія видала розпорядок до всіх інших юній, у стейтах Ілінойс, Кентокі, Індіяна, Айова, Огайо і Вашингтон, щоб вони вийшли на страйк. Разом усіх вуглекопів буде тепер страйкувати 430 тисяч.

СТАРЕНЬКА БАБУСЯ ПРОВІДНИЦЕЮ РЕКЕТІРІВ.

НЮ ЙОРК. — Спеціяльний прокуратор Еймин звелів арештувати 68-літню жінку, Розу Ґолд, за те, що вона була одною із провідниць у рекетірських організаціях, які займалися „полісами", згонюванням плоду та проституції. Еймин уважав її аж за таку важну фіґуру, що наложив на неї бонд у висоті $75,000. Він говорив, що є певні впливові люди, які дуже не хотілиб, щоб Розу Ґолд потягати до зізнань. Вкінці він згодився на $50,000 бонду. Роза Ґолд є тещею Сема Германа, головного секретаря провідника меншости в стейтовій леґіслятурі, Стайнгута. Сем Герман у Бруклині має великі політичні впливи.

ХОЧУТЬ УСУНЕННЯ СУДДІ ЛОЕРА.

ОЛБАНІ. — Прокуратор Кейгил передав судовій комісії стейтової леґіслятури відповідні документи враз із домаганням, щоб усунути федерального суддю Лоера за його спільництво в пачкуванні ріжних дорогоцінних предметів.

СОМЕРВЕЛ ОБОРОНЯЄ „ДОБЛЮ ПІ ЕЙ".

НЮ ЙОРК. — Нюйорський директор „Доблю Пі Ей" заявив, що це неправда, начебто справність нюйорського „Доблю Пі Ей" була два і пів разу меншою від справности приватних будівельних компаній. Так зізнавали два нюйорські інжиніри у Вашингтоні. Сомервел говорив, що справність „Доблю Пі Ей" лише трошечки менша від приватних компаній, а саме на 20%.

ПРОДОВЖУЮТЬ ЗІЗНАННЯ В СПРАВІ ЗАГРАНИЧНОЇ ПОЛІТИКИ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресові комітети заграничних справ порішили на один тиждень продовжити зізнання ріжних визначних осіб в справі заграничної політики Злучених Держав Америки. Серед тих, що в останніх днях зізнавали, був секретар стейту в кабінеті Вилсона, Кольбі. Він висказувався різко за повну невтральність Америки та говорив, що це небезпечно давати президентові право рішати, хто є „аґресором". Він не мав нічого проти президента, лише говорив, що це занадто велика відповідальність на одну особу. Бо, рішивши, що хтось є аґресором", президент тимсамим матиме право вести Америку у війну проти нього. Ці права, говорив Колбі, треба розділити між президентом і конґресом.

МІЖНАРОДНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ ВОЄННОЇ МЕДИЦИНИ.

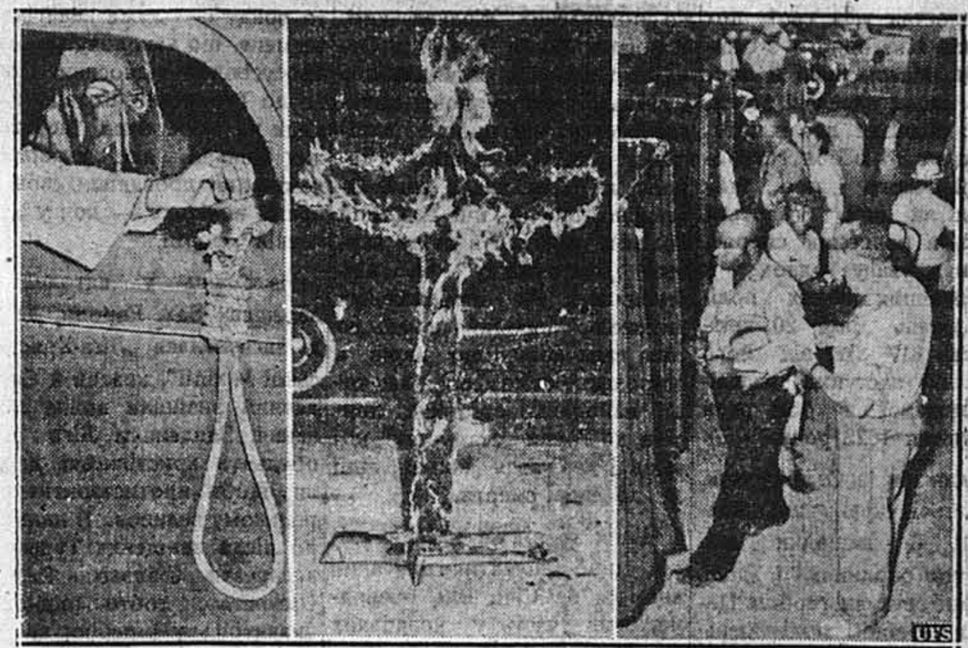
ВАШИНҐТОН. — До Вашинґтону прибувають делеґації з 18 країв, які мають нарадитись та уложити певні засади військової медицини та аптикарства на випадок війни. Німецький представник, ґен. Вальдман, сказав, що Німеччина цілком не надіється війни, а сподівається довготревалого миру.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕҐІОН ПРОТИ ВТІКАЧІВ.

ІНДІЯНАПОЛІС. — Головна Управа Американського Леґіону одобрила резолюції, які противляться спровадженню з Німеччини до Америки 20,000 дітей політично переслідуваних батьків. У тій резолюції говориться, що коли вже милосердитись над дітьми, то над усіми, з усіх країв. Далі, не добре є розривати дітей від батьків. Зновуж батьків не можна спроваджувати, бо вони відберуть працю місцевим людям. Вкінці, в Америці є дуже багато власних бездомних дітей, без ніякої опіки. Нашим обовязком є в першій мірі ними занятись.

ПОЛЯКИ ЗБИРАЮТЬ НА ВІЙСЬКОВУ ОБОРОНУ.

ШІКАҐО. — Американські поляки впродовж трьох тижнів зложили на военну оборону Польщі суму $375,000. Ту суму вони пересилають президентові Польщі, Мосціцкому. Збірки продовжуються.

ЗНОВУ ЗАКАПТУРЕНА ЗАГРОЗА.

Білі люди, одіті в уніформи з каптурами на голові, загрозили муринам в Маямі, в стейті Флорида, що вони їх будуть бити й вбивати, якщо вони підуть до голосування. Мурини не послухали погроз і таки пішли до виборів. При обчисленні голосів показалося, що мурини голосували зовсім так, як білі. На образку: 1) закаптурений білий на авті зо шнуром як погрозою. 2) Горіючий хрест, випечатаний на карті з осторогою. 3) Мурини йдуть до виборів.

СТРАШНА СМЕРТЬ ПІД ЗВАЛИЩАМИ СКАЛИ.

В кантоні Ґравбінден у Швайцарії відорвалося кілька скельних звалищ і засипали захоронку з 28 дітьми. По довшій рятунковій акції вдалося видобути зпід скальних звалищ 11 живих дітей і 5 трупів. Доля 12 дітей невідома.

ПОЖЕЖІ У ДВОХ СЕЛАХ.

По виході з вязниці злодій Марко Романчук підпалив у кількох місцях своє родинне село Собіщину, в повіті Сарни. Пожежа знищила половину села з живим і мертвим інвентарем. Поліція окружила хату Романчука і вбила його підчас облоги. У Дубрівці, пов. Городок, пожежа знищила 11 господарств. Шкода сягає 30,000 зл.

ТРАҐІЧНА СУПЕРЕЧКА.

Між робітниками Е. Навратом і Едвардом Ґайовським з села Мйоток дійшло до кровавої суперечки, підчас якої пяний Наврат ударив палицею свого противника по голові і його відвезли у непритомному стані до шпиталю, де Ґайовський помер. Поліція арештувала вбивника.

ПІДМОРСЬКИЙ КЕНІОН.

Одним з найбільших чудес природи є славний Великий Кеніон у стейті Арізона. Є це кількадесять км. довгий яр, щілина в поверхні землі, глибока кількасот метрів, на дні якої пливе ріка Кольорадо. Ще цікавіший і більший такий кеніон, що знаходиться на дні моря коло західніх берегів Каліфорнії, знайшла виправа університету в Іллінойс, що міряла глибину моря в тих околицях. Підводний кеніон глибокий 7,000 стіп, його стіни збудовані з твердих скель і урвисті. Цей кеніон був колись без сумніву на поверхні землі, а знайшовся на дні моря наслідком обнижуючих рухів земної шкаралупи, що допровадили до затоплення великих просторів, сумежних з Каліфорнією.

ПОСОВГНУВСЯ НА МИЛІ І ВПАВ З 5 ПОВЕРХА.

Іван Собесюк, 47-літній чоловік у Ню Йорку, погиб у незвичайний спосіб. Він купався в ванні, що була під вікном на пятім поверху. Скупавшись, він встав, щоб обтертися рушником, одначе встаючи, став на кусник мила у ванні, посовгнувся і випав крізь вікно на подвіря. Лікар міг тільки ствердити його смерть.

РИШАРД ШТРАВС ПРИ ДИРИҐЕНТСЬКОМУ ПУЛЬТІ У ВІДНІ.

Дня 11-го червня ц. р. славний німецький композитор Ришард Штравс буде святкувати 75-ті роковини своїх народин. Тоїж днини Штравс буде диригувати концертом віденських фільгармоністів.

ВИСЕЛЕННЯ З КОСІВЩИНИ.

В останньому часі виселив повітовий староста з Косівщини емеритованого учителя Наняка, Василя Куриленка, що перебував на курації в Криворівні і жив на чужинецький пашпорт, та Юрка Куриленка, студента данціґської техніки.

ПОПЛАТНИЙ НАПИТОК.

Содові напитки виробляється ріжного роду і ріжної величини. Кока Кола Компанія дальше тримається своєї сталої ціни і також величини напитку. Також цей напиток коштує склепарів більше, як інші напитки содової води. Та проте Кока Кола Компанія мала в 1938 р. $25,570,877 чистого зиску. Цей зиск був найвищий в історії компанії.

У НІМЕЧЧИНІ ЗАБОРОНЯТЬ КУРИТИ ЖІНКАМ.

Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє: В найблизшому часі появиться розпорядок у справі продукції і продажу тютюну. Одночасно поведуть кампанію, щоб жінки перестали курити.

ЩОБ РОЗКРАЯНЕ ЯБЛУКО НЕ ПОЧОРНІЛО.

Як відомо, розкраєне яблуко почорніє на самім розкрою. Станеться те саме й з іншими овочами, коли розкраяти їх. Щоб розкраяна частина овочу осталася непочорнілою, радять учені полити розкраяний овоч на самім розкрою, соком з ананасу („пайн-епл джюс").

НІХТО НЕ ХОЧЕ ВІКОВІЧНОГО УБРАННЯ.

Убрання з раміевого полотна таке міцне, що навіть і годі зносити його. В такім убранні часто ходять китайці. Та загально люди не люблять аж дуже міцних убрань. Час від часу людина хоче обновитися не тільки духово, але й убранням. От тому люди не дуже то радо ходять у раміевих убраннях навіть і в Китаю, Ніпоні та інших азійських країнах.

РОЗВЯЗУЮТЬ „ЛУГИ".

Повітове староство в Надвірній розвязало „Луги" в Назавізеві, Тарновичі Лісній, Перерослі, Пнівню, Пасічній, Молодькові, Солотвині, Росільній, Лоєвій та Майдані коло Солотвини. Крім того заборонили основувати нові „Луги" у Преслупі й Фенралі коло Пасічної.

ЗА „ПШЕКШТАЛЦЕНЕ НАЗВІСК".

„Діло" з 26. квітня подає, що за цей „проступок" покарав самбірський суд на виїздній сесії в Борині таких УКРАЇНСЬКИХ ГРЕКО-КАТ. СВЯЩЕНИКІВ: 1) о. Бадана Йосифа із Завадки на 10 місяців, 2) о. Очабрука Омеляна з Росохача на 6 місяців, 3) о. Дуцька Юліяна з Яблонова на 6 місяців, 4) о. Гомзу Омеляна з Бахноватого на 6 місяців, 5) о. Кабаровського Евстахія з Борині на 6 місяців. Крім того засуджено на 6 місяців вязниці о. Василя Стефанишина з Гуменця, повіт Самбір, за те, що „зрущилназвіско". А хоч перша судова інстанція звільнила о. Ю. Білинського з Псар від вини „українізування" прізвищ, то апеляційний суд у Львові засудив його 22. березня на 6 місяців вязниці. Кари поприпинювано до 5 років.

ПОЛЬСЬКИЙ ТЕРОР НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

ЛЬВІВ. — Українська преса переповнена відомостями про те, що польський терор з кожним днем стає щораз дикіший. В однім тільки числі „Діла" (ч. 89) з 21. квітня б. р., яке є сильно сцензуроване, знаходимо такі „документи" польської „культури":

Польський суд у Самборі засудив по розправі при замкнених дверях о. ВОЛОДИМИРА ІВАШКА, сотрудника укр. греко-кат. церкви в Самборі, за проповідь, виголошену в церкві, на 6 місяців безоглядної вязниці й 50 зл. гривни.

Апеляційний суд у Львові затвердив засуд окружного суду в Коломиї, яким засуджено о. М. КИСІЛЯ за виголошену проповідь на кару 2 і пів року вязниці.

Розпочалася розправа проти 11 селян з Підберізець, повіт Львів, яких польський прокуратор обвинувачує у тому, що 12. листопаду 1938 р. не дали воєвідському урядовцеві розкопати СТРІЛЕЦЬКУ МОГИЛУ і забрати тлінні останки українського вояка.

У крамниці „Мослозоюзу" у Ворохті на Гуцульщині зявився капраль польської граничної сторожі п. Костка і зажадав змінити двомовний шильд на чисто польський. Того самого дня вночі (з 7. на 8. квітня) „якісь" особи ЗАМАЗАЛИ УКРАЇНСЬКИЙ НАПИС. Така сама доля стрінула шильд „Союзу Кооператив".

Відложено карну розправу у Львові проти 6 МОЛОДИХ УКРАЇНСЬКИХ ХЛОПЦІВ З СОКАЛЯ за орґанізування „нелеґального походу під церкву і співання протипольських пісень та орґанізування акції проти польських крамарів (страґанярів). Це йде про те, що українські хлопці не хотіли погодитися з тим, щоби перемінювати свято празника св. Петра і Павла в Сокалі на ярмарок.

Львівський окружий суд засудив 9 МОЛОДИХ ХЛОПЦІВ З БІБРЕЧЧИНИ за „приналежність до ОУН" на вязничні кари до 7. років.

Повітовий староста в ЛАНЦУТІ розвязав читальню „Просвіти" в Лежайську за влаштування імпрези т. зв. „ПРОСФОРИ", підчас якої була промова о. Кітки, інсценізація „Вертепу", репродукція орхестри і деклямація.

Реґіональний двотижневик „СТРАЖНІЦА", що виходить у Кремянці заходом „Товаржиства Розвою Зем Всходніх", взиває, щоб „широкі маси руського люду признали Польщу безпосередньою своєю вітчиною". І подає у першому числі, що „мешканці села Жолобки домагаються, щоб їм замісць о. Скоропляса приділено „ПРАВОСЛАВНОГО ПАРОХА ПОЛЬСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОСТИ", щоб скасувати юліянський календар, спровадити на Волинь польських селян та до міст і містечок польських купців, ревіндикувати зрутенізоване населення, збільшити число римо-кат. парохій і костелів та негайно відібрати святині, що колись були католицькі, бо почуття кривди польського населення каламутять відносини між католиками і православними". В передовій статті сказано таке: „Хочемо витворити умовини, щоб тисячні маси поляків, насильно відірвані від національного і релігійного пня, з повною свідомістю вернулись на лоно народу і костела", очевидно — польського.

СОЮЗ ПОЛЬСЬКИХ КОЛЬОНІСТІВ ВОЛИНІ побудував досі на терені воєвідства 50 людових домів, 30 вселюдних шкіл та 106 кооператив, загальної вартости 2 міл. злотих, а „МАЦЄЖ ШКОЛЬНА" на терені кремянецького повіту веде 8 півкольоній, у яких приміщено 424 дітей.

ПОЗБАВЛЯЮТЬ ПОЛЬСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА за перехід на територію Карпатської України: У тому числі „Діла" подано перший список позбавлених громадянства. Будуть дальші списки. Покищо подано 85 імен.

ВИБОРЧІ НАДУЖИТТЯ: Львівський Технічний Комітет у Львові взиває протиставитись тому, що коло 10,000 українцям у Львові не дають можности голосувати. Між іншими позбавлено права голосування віцемаршалка польського сойму Василя Мудрого, відомого зо своєї „нормалізаційної" політики і намагання дійти з поляками до згоди.

ЗА ПОХОРОН ГРЕКО-КАТОЛИЧКИ.

ЗБОРІВ. — Греко-кат. пароха в Кудинівцях, о. Степана Хабурського, покарав суд гривною 200 зл. з заміною на 40 днів арешту, а за образу солтиса гривною 100 зл., а крім того староство покарало ще гривною 200 зл. з заміною на 7 днів арешту, за те, що „підсудний поховав 8. січня б. р. з великою парадою і ще даром бл. п. Анну Лозинську в Кудинівцях, що була вписана враз зо своїми дітьми і сестрою в метрикальних книгах як греко-католичка. Суд станув на тім, що син покійної хотів, щоб її ховав римо-кат. парох у Зборові. Покійна померла в домі зятя, який занявся похороном і домагався похорону від греко-кат. священика. Син покійної зголосив кілька років тому виступлення з греко-кот. Церкви підчас парцеляції. Польський суд і польське староство станули по стороні сина. Все те описане точно з подробицями в „Ділі" з 18. квітня б. р.

ЙДЕ ДО „ІДЕАЛЬНОЇ ЗГОДИ"!

ЛЬВІВ. — Під заголовком „Дальше припинюють діяльність українських товариств", подає „Діло" (ч. 86) польський текст рішення тернопільського старости, яким припинено діяльність та опечатано льокалі читальні „Просвіти" і „Міщанського Братства" в Гаях Великих, читальні „Просвіти" і Музичного Т-ва „Трембіта" в Березовиці Вел., читальні „Просвіти" в Івачові Гор. — у додатку до припинення діяльности всіх українських товариств у Ходачкові Малім. „Діло" (ч. 93) ще додає, що в Березовиці Великій розвязано ще кружок „Рідної Школи", кружок „Сільського Господаря", спортове товариство „Каменярі", кружок „Союзу Українок" і кружок „Українського Гігієнічного Товариства". В Поляні Хирівській (повіт Добромиль) розвязано навіть „Хліборобський Вишкіл Молоді".

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ОДНА ПРАВДА: УКРАЇНСЬКА

Живемо в Америці разом з громадянами інших національностей. Розуміємо, що Америка це нас усіх спільний край, про якого добро ми зобовязані спільно дбати. Ось тому і не переносимо спорів українського народу з його національними ворогами в Европі на ті народи, що звязані кровно з тими ворогами, але живуть в Америці. Не нападаємо ніколи на американців польського чи московського походження, як довго вони не надуживають американського громадянства на те, щоб ширити неправду про український нарід і його визвольні змагання. Не торкаємо їх, коли вони хоч мовчанкою збувають ті варварства, яких допускаються їхні „рідні" чи їхні „рідні влади" в Москві, Варшаві, чи деінде над безборонним українським народом. Зате тавруємо їх тоді, коли вони обріхують американський нарід і свідомо, через своїх політичних чи інших представників, як теж через свою пресу чи через публікації, фальшують польську історію і статистику з некористю для українського народу, його культури і його боротьби за свою державну незалежність. Тавруємо їх також тоді, коли пишуть чи говорять, що вони перенялі американськими демократичними ідеалами, а водночас, навіть при помочі своїх амбасадорів, як це було підчас „пацифікації", публично заперечують от хочби такі, тепер уже цілим світом визнані дикунства з першої пацифікації, чи ті, що їх поповнюють тепер над українцями, включно до граблення і нищення українських християнських церков та зневажування українських цвинтарів і могил.

За те лають нас постійно такі ґазети як нюйорський „Нови Свят", представляючи нас „гітлерівцями", ніби в противенстві до тих галицьких українських „провідників", що є проти Гітлера і „визнають конечність співпраці з польським народом". Таке між іншим пише „Нови Свят" з 4. травня, потішаючи себе тим, що „хлопський розум не дасть себе звести на манівці" і „в ґенеральнім штабі в „Свободі" остануться ґенерали без армії".

У відповідь на те скажемо таке: Чогож тепер можна надіятись від політичного розуму поляків у Польщі, коли і тут в Америці є польські ґазети, що можуть писати аж таку наївність. І яке може бути порозуміння з поляками, коли такі ніби „найліпші" і „найспосібніші" польські редактори, та ще й „демократи", аж так мало визнаються в українських справах, коли припускають, що може бути українська маса, тут і в старім краю, яка дійсно може відчувати інакше як „Свобода" в Джерзі Сити! Дійсно безмежна глупота.

А щодо порозуміння з польським народом, то признаємо, що його ніколи не бракувало по українськім боці. Тільки що Польща завжди, впродовж цілої історії, відповідала на всі такі угодові змагання українців, на всі „нормалізації": репресіями і терором. Точнісенько так, як і тепер поступає. Про цю одиноку правду може переконатись кожна хоч трохи розумна і чесна людина, яка переглядає українську пресу з Польщі, уже поцензуровану, але повну злочинів, доконуваних Польщею над українським народом — день за днем.

ПЕТРО КОНАШЕВИЧ-САГАЙДАЧНИЙ

(У 317-ту річницю смерти).

Не вѣсте ли, яко Властелинъ Великъ паде въ сей день въ Израили? (2. Царств, III.)

Ці слова поставлено як мотто до посмертної похвали гетьманові Сагайдачному — книжки під заг.: „Вірші на жалосний погреб зацного рицера, Петра Конашевича Сагайдачного", написаної ректором київської братської школи, Касіяном Саковичем. Тогочасна Україна тяжко відчула смерть козацького гетьмана, що перерістав усіх своїх попередників і не одного з наступників. Маєстатичні й повні жалю слова, наведені зо св. Письма, свідчили про глибокий пієтизм до особи гетьмана Сагайдачного і про щирий жаль за ним. Годиться сьогодні, в роковини смерти, присвятити увагу одному з найвизначніших наших політичних діячів. Саме 20. квітня минуло 317 літ від його смерти, що наступила внаслідок одержаної в бою рани 10/20. квітня 1622 року.

Походив він із Самбірщини, з тамошньої української шляхти, що її нащадки живуть у тих околицях і досі. Печатався гетьман гербом Побог (на червонім полі перевернена срібна підкова з хрестом на каблуці). До школи ходив в Острозі, десь у 1580-тих чи 1590-тих роках; точних дат не маємо. Острог мусів вплинути добре на талановитого юнака. Родова місцевість кн. Острозьких, що виводили себе від св. Володимира Великого, жила й віддихала тією традицією, що її на Волині, під управою Литви (аж до 1569 р.), збережено ще з часів української державної самостійности. Хоч від часів люблинської унії (1569 р.) Волинь належала до Польщі, то її український характер був збережений. Завдяки діяльності кн. Острозького (Константина) Острог став ще й культурним осередком, де працювали численні наукові сили, навіть із заграниці. Після покінчення школи Петро Конашевич-Сагайдачний перейшов до релігійного й культурного центра України, Києва, як один із тих численних галичан, що віддали тоді свої сили Сх. Україні. Тут служив Сагайдачний у київського судді Івана Аксака. Але з одного боку лицарська вдача, а з другого якесь ближче незнане непорозуміння з Аксаком казало йому покинути Київ й опинитися там, де молоді українці набували лицарського ремесла: на Січі.

На Січі було тоді дві групи козаків, оскільки йде про їх політичну програму. Одна група стояла за те, щоби провадити радикальну політику у відношенні до Польщі, а друга стояла за розумно-уміркованну політику. Саме у 1600 і 1601 р., отже в часі, коли Сагайдачний прибув на Січ, там мала перевагу друга група. Гетьманом був тоді знаний із народньої думи Самійло Кішка, що завдяки своїй політиці й приятливим зовнішним обставинам умів здобути полекші для козаків, дуже подавлених Жолкевським, їх погромщиком із 1596 р. Отже перша стріча Сагайдачного з січовою козаччиною випадае саме на час побіди політичної лінії „статечних" козаків, як їх називали тоді. Очевидно, що в цій розумній політиці не було й сліду якогось „опортунізму", чи відступництва від національних інтересів. Молодий козак, до того галичанин, що виріс в острозькій атмосфері, вже тоді найправдоподібніше пристав до групи „статечних" козаків і держався їхньої лінії аж до своєї смерти.

Цілих 15 літ не маємо слідів, щоб шляхтич-галичанин вибився на Січі. Він, очевидно, брав участь у козацьких походах, куди післала старшина, й дався пізнати як хоробрий і здисциплінований вояк. Щойно 1615 р. стрічаємо першу вістку про січову діяльність Сагайдачного. З того року маємо вістку, що Сагайдачний був козацьким полковником, тобто вже вспів визначитися на Січі. В тім листі читаємо, що, згідно з гадкою поляків, Сагайдачний не хотів помагати полякам проти татар, бо „хотів навмисне знести з України (польське) військо". Та вже в наступнім 1616 році, Сагайдачний вславився походом на Кафу на Кримі, славне тоді торговище невільниками, здобеув його й увільнив маси християнських невільників. Це зєднало Сагайдачному — тоді вже гетьманові, велику славу, як оборонцеві християнської віри. Сакович аж ось згадує про цю подію в „Віршах":

> За своего гетьманства взял в Турецех місто Кафу,
> Аж і сам цесар турскій бил в великим страху,
> Бо му чотирнадцять там тисяч люду збил;
> Каторги едини палил, другії потопил;
> Много тогди з неволі християн освободил.

Цей похід знайшов відповідний відгомін за границею. Цеж не був звичайний грабіжницький похід, але плянова атака, з метою визволити християнських бранців. Сагайдачний і його однодумці-співробітники вміли надати органі зовані форми й ідею буйній козацькій стихії, використати її лицарськість і жертвенність для вищих цілей. Україна, як колись, за княжих часів, підіймала знову ідею оборони християнського світу (сьогодні сказатиб „европейської цивілізації") перед магометанською агресією. В Польщі не доціню вали цього ідейного моменту, а навіть воліли, щоб його не було. Адже для такого Жолкевського козаки це були лише „лотри" і „збунтоване гультайство", а для тодішнього уряду — дуже невигідний елемент, що заколочував... добросусідські відносини Польщі до Туреччини. Козацькі походи на море були небажані для Польщі, але українська козаччина провадила свою окрему політику — хоч у „статечній" формі.

Натомісць у католицьких державах Зах. Европи, де тоді заснувалася „Ліга Християнської Міліції", козаки й Сагайдачний знайшли повне признання. Завданням Ліги було обєднати християнські держави, щоби протиставитися турецькому заливові. В пляні було після знищення Туреччини заснувати Східньо - Римське Цісарство, тобто відновити византійську імперію; на цісаря призначено кн. де Невер, що був по матері нащадком цісарського роду Палеольогів. В грудні 1617 р. Ліга увійшла в порозуміння з козаками й гетьман Сагайдачний вступив до Ліги, як її член (очевидно не особисто, а як козацький гетьман із цілим військом) і заявив повну готовість до бою. Але справа чомусь затяглася, найправдоподібніше через перешкоди з боку польського уряду, якому дуже не на руку були широкі християнські ідеї Ліги. Аж у квітні 1618 р. Ліга знову навязала переговори з козаками. Де Марконне, агент кн. де Невер, передав у листі до князя свою розмову з „Конашевським", тобто Конашевичем-Сагайдачним „найстаршим із них". В тім листі він доносить, що козаки вступають до Ліги, що будуть воювати з турками, не зважаючи на те, чи король хоче цього, чи не хоче. Вони склали урочисту присягу на це. Козаки, писав де Марконне, можуть легко виставити 60-тисячну армію, а також обіцяють підняти східних християн проти турків. В листі подано також характеристика Сагайдачного. Він „людина шляхетського роду, вельми відважний, сильного розуму і скрізь поважаний. Він страшний для турків, бо спалив їм силу міст і сіл біля самого Царгороду".

Козаки додержали присяги. В рр. 1618—1621 нераз читаємо про козацькі наїзди на Туреччину, хоч за це валилися на Польщу зо Стамбулу громи. Де Марконне пізніше, вже з Відня, писав до кн. де Невер, що „козаки, згідно з обіцянкою, ввійшли в Царгород, побили 5 чи 6 тисяч турків, захопили велику силу полонених і спалили половину міста".

Таким способом Україна поверталася до своєї традиційної ролі — оборонця християнського світу. Туреччина була в тім часі (1616 — 1620) зайнята війною в Персії й не могла відплатитися. Щойно в 1620 році страшна турецька сила рушила через Румунію до Польщі й під Цецорою дійшло до бою. Але тут не було козацького війська, роздразненого недодержанням зобовязань супроти нього, й тому дійшло до страшного погрому.

Тимчасом гетьман працював над устроєм України. В його часах козаччина вже держиться не лише на Запоріжжі, але й „на городах". Гетьман вписався з цілим військом запорозьким до Богоявленського Братства в Києві, а 1620 р. за його охороною висвячено нову православну єрархію на місце тієї, що прийняла Унію в 1596 р. Одним словом, дійшло до злуки традицій княжої доби з молодою силою — козаччиною. Не диво, що тодішне духовенство вважало козаків за нащадків старих княжих дружинників.

Та вже недовго пожив Сагайдачний. Ще в квітні 1620 р. бачимо його на становищі гетьмана, але літом 1621 має ту гідність уже Бородавка, представник радикальної лінії козацької політики. Тимчасом Туреччина знову загрозила Польщі, а козаки не спішилися з поміччю, поки не були затверджені їх домагання. Та врешті козакам приобіцяно сповнити їх домагання; тоді усунено Бородавку, а гетьманом став знову Сагайдачний.

„І зараз яко найрихлій Сагайдачний пошол з войском козацким до королевича под Хотінь. А пришедши в ночи под войско турецкое, поймал полную всю сторожу їх і, справивши войско своє на дві части, ударил на войско турецкое о полночи, а положивши турков трупами тисячей пятьдесять і три и пробился до королевича... Владислав, мыле принявши, дяковал ему за таковую отвагу і милость і, вдоволствовавши его самого і его войско, казал отпочнути дни два. А турки зараз, будучи перестрашени непомалу, оставивши поляков, станули в єдной купи обозом своїм. Але Сагайдачний с козаками своїми промислом своїм рвал в ночи турков, забиваючи їх і живцем беручи. А потім цесар, мало що войска своего турецкого маючи при собі, оттягнул преч с ганьбою".

Так пише один український літопис. В бою під Хотином був ранений і від тієї рани помер як лицар 10/20. квітня 1622 року. Це одна з найвизначніших постатей між нашими політиками, правдивий державний муж і вожд нації. — („Новий Час").

Т. К.

Позбавлені польського громадянства

Майже в кожному числі „Монітора Польского" поміщувані тепер рішення поодиноких старость про відібрання польського громадянства молодим людям з причини своєчаного їх переходу на територію Карпатської України. І так у ч. 79 „Монітора" оголошено рішення перемиського старства про відібрання громадянства Дмитрові Дмитровському з Сільного Складу, Василеві Дужому з Сороновичі, Володимирові Федакові з Чорткова, Зенонові Колодієві з Бушович, Мирославові Корнальському з Сянок, Іванові Козьоринському зо Станиславчика, Андрієві Курильцеві з Соколі, Іванові Осцидакові з Перемишля, Андрієві Паткевичеві з Рожубович, Володимирові Павликові з Ґенбургу, Евгенові Ярославові Стахову з Перемишля і Володимирові Стасеву з Перемишля. В ч. 83 „Монітора" оголошено рішення старства в Турці н. Стр., яким відібрано польське громадянство 54 парубкам з Боберні, Гусного Вижного, Яворова, Липя, Скордного, Михнівця, Лопушанки, Рябого, Бітлі, Бусовиськ, Лужка Горішнього і Маткова. — В ч. 84 „Монітора" оголошено рішення старства у Львові, яким відібрано права громадянства інж. Евгенові Врецьоні з Винник, Михайлові Козакові з Зимної Води, Юліянові Дмитеркові з Підберізець і Володимирові Голіянові з Винник; рішенням старства в Самборі відібрано право громадянства Олександрові Сидорякові з Вановичі і Теодосієві Галущинському з Чорткова. — В ч. 86 „Монітора" оголошено рішення президента м. Львова про відібрання громадянства Осипові Бойдуникові з Долини, Евгенові Бухало з Дермана, Іванові Хомянчукові з Ляшок Горішних, Ярославові Дуді з Вербова, Осипові Карачевському з Держова, Романові Мировичеві з Рожнітова, Віталієві Пилипчукові з Городиславич, Іванові Стебельському зо Старої Соли, Володимирові Щигельському зо Львова, Романові Шухевичеві зо Львова і Львові Ярославові Зацному з Козови. В ч. 88 „Монітора" оголошено рішення старства в Рудках про відібрання громадянства Йосифові Ленецеві і Грицеві Ліщинському, обом з Комарна.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина друга.

(71)

— Ані чорт, ані не самовитий, — кричав за ним Кудеяр, — а хрещений чоловік, такий беззахисний і під опалою, як ти. Вертайся сюди по добру, та поговоримо.

— Коли так, то інша річ, — сказав незнайомий і завернув коня. З незнайомим їхали деякі людей на конях.

— Ви, браття, — говорив Кудеяр — певно такі, що коли вас піймають, то повісять, а більше нічого; ну, а зо мною розправлюсяб інакше! Злазіть, браття, з коней, ми свої. Мені таких треба як ви, і я вам здамся; будете Бога хвалити, що зо мною стрітились.

Незнайомі позсідали з коней.

— Я вас не буду питати, що ви за одні, — сказав Кудеяр — і сам вам на це відповім: є між вами мужики з опальних посілостей, і боярські люди, і зоміж служби, і кріпаки, що втекли з кріпацтва.

— Справді так! — сказав один з незнайомих.

— Ви — продовжав Кудеяр — ганяєте по лісах, засідаєте при дорогах, в чужі мішочки заглядаєте... а багато вас?

— Людей... людей понад сотню буде — відповіли.

— Брешете, — сказав Кудеяр; — причинили; вас немає так багато, бо вас що найбільше буде з пів сотні.

— Вгадав, — притакнув один з незнайомих. — Нас тепер шістьдесять девять людей... Алe ти чи який знахор, чи що?

— Так, знахор, — сказав Кудеяр — і знаю про вас те, чого ви не знаєте; знаю те, що коли ви будете жити в лісі в малім числі, то, дізнавшися про ваші розбишацтва, вишлють на вас багато военних людей і знайдуть ваші леговища, а вас заберуть і вивішають. Чому не йдете у ватагу других, щоб і ви і другі мали більше сили?

Другі самі для себе, — сказав один з опришків — а нам треба хліба і другим теж.

— Кожний журися за себе, а другому не перепиняй — додав другий.

— Вони мають своїх отаманів, а ми своїх — докинув третій.

— А чи знаєте, дурні, — сказав Кудеяр — мучитель, що живе в Александрівській слободі, знов ніщо ловить і руйнувати мужиків у селах поубиваних бояр, а своїх опричників висилає вигубити по лісах опришків. А ви вже в других місцях малими ватагами стоїте, то і вас заберуть... Для них же, дурнів, найбільша небезпечність, бо він стоїть недалеко города. Лише би вам подумати над тим, щоб матибільше сили.

— Та бо справді так, браття, — сказав один опришок. — Ось, говорять, Муравля, що стояв між Серпуховом і Тулою, розбили і самого прихопили і повісили в Серпухові.

— Колиб нам стричка боятися, то не ходити в ліси — відрік другий.

— І з голоду вмирати, — замітив третій — а тут наша пожива.

— Славна мабуть у вас пожива, — сказав Кудеяр — бо й зброя ваша не абияка! Хіба якого бідняка на дорозі облупите; візмете мідяків, та мужикові з комори сіраки витягнете! Не така би була у вас добич, колиб який багатий монастир узяти або й місто добули.

— Воно правда, — сказали опришки, добичі то у нас небагато буває, та й то не часто...

— Замісць волочитися по лісах невеликими ватагами, ходіть до мене на службу — сказав Кудеяр.

— Як то до тебе на службу, — поспитав зачудований опришок — а ти хто такий? Чи будеш нам платити? Не вже у тебе багато грошей?

— Вистане на плату не тільки вам, хоч тепер у кишені в мене небагато — сказав Кудеяр. — Знайду звідки заплатити, а моя плата ліпша як царська. Ходіть! воювати!

— З ким воювати?

— З мучителем, що сидить в Александрівській слободі.

— З царем? — сказали опришки; — мабуть він несповна розуму! Що з ним балакати? Він божевільний!

— Вам це не міститься в голові! А хто вас знищив і змусив скитатися без притулку? Через кого нема вам життя? Все через нього. Проти нього воювати підемо.

— Абож це можна? Це значить, що з цілою землею воювати.

— Без Бога світ не стоїть і без царя земля не правиться, — замітив один опришок. — Де цар, там і земля; а земля за ним.

— Буде — казав Кудеяр — інший цар: князь Володимир Андрієвич! Земля його хоче. Ми, браття, мучителя стягнемо з престола і посадимо Володимира Андрієвича. Буде за тахе діло новий цар буде для нас ласкавий.

— Або то нашим рилом таке діла робити? — сказали опришки. — Чи нам, мужикам, ставити царів? Це діло боярське.

— Бояри з нами — відповів Кудеяр. — Є бояри опричні і ті за мучителя, а знов бояри земські — справедливі бояри — вони за нами.

— Так щож, значить, ти від боярів нам будеш платити? — допитувались опришки.

Коби тільки було за що платити — сказав Кудеяр. — Ви будете на службі князя Володимира Андрієвича, а я від нього буду давати вам плату.

— Ну, давай, — сказали опришки.

— Добре, дам, — заявив Кудеяр — але наперше треба зробити лад. Ви, зібравшись, маєте йти за мною до Білева. Там у лісі є заїк, а в нім стоїть з ватагою отаман Окул Семенів; до нього пристала друга ватага під отаманом Урманом. Ви злучитеся з ними.

— Самі ми не можемо іти, відповіли йому — у нас є отаман вибраний, алe й отаман сам від себе нічого не зробить, бо кожну праву рішає громада.

— Гаразд, — сказав Кудеяр — я поїду з вами у ваш засік та поговорю з отаманом і громадою.

(Дальше буде).

З ДНЯ

ЗАВТРІШНІЙ СВІТ.

Світова Вистава, яку отсе відкрили в Ню Йорку, має назву „Завтрішній Світ". Творці цеї вистави мали на увазі заденонструвати перед людьми ті всі здобутки людства, які вже знаходяться в руках винахідників та творців, але ще не є на широку скалю впроваджені в життя. „Завтрішній світ" показує нам, що нас очікує завтра, та побуджує до цього наші апетити. Бо справді, коли вірити цьому, що обіцюють творці „завтрішнього світу", то нас у недалекій будуччині очікує величний добробут, дуже високий рівень життя: прекрасні доми і мешкання, люксусові внутрішні уладження, добірні одяги, простірні зелені міста, авта, літаки; а все те споряджене з великим мистецьким смаком. Споглядаючи на це все, той, що віджив уже більшу половину свого віку, пожаліє: чому не родився пізніше та не зачекав до цього „завтра".

ЩО БУДЕ ЗА СТО ЛІТ?

Один французький візіонер описав, що буде за сто літ. Отож, за сто літ ми побачимо ще більше чуд на світі. Не лише кожний громадянин буде жити в такій вигоді, про яку можуть нині думати лиш мільонери, але й люди стануть кращими, погіднішими, вічно веселими. А дівчата — це писав француз — будуть усі такі гарні, як нині лиш найкращі зоонїж них. Одним словом, куди поглянеш — самі красуні.

Полюбувавшись о с т а к хвильку своєю візією, той француз серед тої великої краси сам занудився та додав: „Усі жінки будуть такі гарні, що деякі з них, щоб відрізнитись від решти, мріятимуть, щоби були погані. А за поганими будуть чередою бігати чоловіки, яким обридли самі гарні личка".

Читаючи ці візії, нинішній обиватель тяженько зідхне і скаже: „Ох, чому я не родився сто літ пізніше". Таксамо тяженько зідхне та жінка, що нині не грішить великою красою. Зате красуня застановиться.

ЧИ СПРАВДІ Є ЗА ЧИМ ЗІДХАТИ?

Люди звикли тужити за тим, чого не мають. А те, що мають, вони звичайно не доцінюють і топчуть його, задивившись десь у будуче.

Щоб поконати ці свої бажання чогось будучого, недосяжного, добре нераз завернути час взад, не на одну годину, але на сотку літ, і подумати, що тодішні предки мали та за чим тужили.

Сто літ тому візіонери також описували будучі часи і мріяли про те, що ми нині маємо. Вони говорили: „За сто літ повстануть велитенські міста, з величезними, під небеса високими будинками, з рівнесенькими немов стіл вулицями, освітленими ясними і ріжнокольоровими світлами, що походитимуть від міліонів лямп, які всі нараз засвічуються від покручення маленької шрубочки. Ніхто до тих лямп не наливає нафти, ніхто не підкручує гноту. Світляна сила, звана „електрикою", плистиме до них по дротах. По вулицях сотки тисяч гарних металевих возів, які не мають коней, а тихенько і рівненько їдуть самі з величезною скорістю. А горою літають машини наче птахи. Всі люди є гарно одіті, всі мають черевики, а навіть панчохи, так, як теперішні графи і князі. Всі вони мають мешкання умебльовані на князівський лад, а також їдять що дня, а нераз і два рази на день, страву з мяса, неначе теперішній князь. Майже в кожнім домі є „скриньки з музикою", до яких музика пливе через повітря. Крім того мають прекрасні театри і „рухомі образки", що на полотні представляють найріжніші живі події. Вони навіть мають машини, які бачать на віддаль..." І т. д.

Таке говорили тому сто літ візіонери. А тодішні люди, читаючи це, заздрісно зідхали: „Чому ми не родилися сто літ пізніше!" Та якби вони знали, як мало нині люди щасливі і як заздрять тим, що народяться за сто літ, то вони не завидували б нам, а вдоволялись би тим, що мали.

ЩО КАЖУТЬ УЧЕНІ.

Недавно у Філядельфії виголосив нюйорський професор-психіятр Стрекер доклад і сказав, що всі ці наші матеріяльні здобутки, над якими так тяжко працюють люди, думаючи тим ущасливити людський рід, зовсім не є джерелом нашого щастя, а навпаки, джерелом нашого незадоволення; а також загрозою упадку нашої цивілізації. Він сказав, що всяка цивілізація, яка в основу кладе матерію та матеріяльні вигоди, є з грунту нездорова, дряхла і як така мусить завалитись.

Тому він радив дікувати теперішню матеріялістичну цивілізацію й перебудовувати її на зовсім інших основах, а саме в основу класти духа, наші почування, наші внутрішні переживання, наші етичні й естетичні засади. Там, у нутрі нашого серця і душі, міститься джерело нашого щастя, а у зверхній матерії. Коли там у нутрі, все впорядку, годі і матерія причиняється до нашого задоволення. Але коли ми наше щастя і задоволення хочемо, так би сказати, спровадити зо двору до середини, зо зверхньої матерії до душі — то ми тим нічого доброго не осягнемо. Ми будемо борикатись у тих сітях, які ми самі на себе затягнули, і замісць розривати їх, будемо нові сіті сплітати, себто, замісць плекати культуру душі, вганятимемо за новими матеріяльними здобутками і вигодами.

Що варті листи.

Славний автор „Книги Джунґлів" Редіярд Куплінг обурився раз, коли шофер міського автобуса, вдарив із цілою силою в одне дерево, яке письменник дуже любив, перед своїм домом. Кіплінґ сів і написав кілька гострих слів до власника автобуса, що був у тому передміському містечку власником малого ресторану. Власник, діставши лист, поклав його на столі свого ресторану. Один гість заплатив йому за цей лист 10 шилінґів. Не діставши відповіді, Кіплінґ написав на другий день другий лист. На другий день знайшовся новий покупець на цей другий лист і заплатив за нього фунта. Кіплінґ знову не дістав ніякої відповіді і лютий пішов до власника автобуса: „Чому ви мені не відповідаєте?" „Бо я чекаю іще на ваші нові листи... Я за них дістаю більше грошей, ніж зароблю своїм автобусом!"

РОЗСЛІДЖУЄ ЛЕТНИЦТВО.

Полковник Чарлз Линдберг, що недавно повернув з Европи в Америку, робить для американського уряду розгляд стану летництва в Америці.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

POLAND AND THE UKRAINIANS

To the Editor of the Post—Sir: Several days ago it was announced that Yugoslavia had finally reached an agreement with the Croatian leader, Dr. Matchek, with regard to granting autonomy to the Croats. Such autonomy is to be granted to other nationalities as well as to the Croats. Thus Premier Cvetkovich's government has taken a wise step toward lessening the danger to the integrity of its country at this critical point in the European situation.

At this time Poland, a country with acute minorities problems, approaches that same issue in a quite different manner. In the face of what looks like a menacing disaster, Poland seems to be far from taking a course similar to Yugoslavia's to effect the strengthening of her position within her borders, although it is evident that, in addition to Danzing, the neglected question of minorities seems c l e a r l y enough to be the underlying cause of her trouble.

The Ukrainians constitute the largest minority group in Poland, comprising almost one-fourth of the entire Polish population. Today the Poles realize that the Ukrainians, whose freedom of cultural, economic, and social development has been jeopardized by the Polish government for the past 20 years (see the recently published "Poland—Key to Europe," by Raymond L. Buell), might be a source of internal danger for them in case of a real emergency. Yet, they do not betray even a trifle of willingness to make a move to meet the demands of the Ukrainian people on a workable basis.

It is true that the Polish press is filled with articles on the Ukrainian problem. But the text of such articles, as exemplified by a feature article published in the Cracow Illustrowany Kurjer Codzienny of April 14, is limited simply to this assertion, that (we quote the I. K. C.):

"It is the highest time for the settlement and improvement of Polish-Ukrainian relationship."

But the Polish government makes no move in that direction. Thus, obviosly, it is the opinion of the Poles that the Ukrainians themselves are responsible for the whole situation. And yet, only a few months ago, the Polish Parliament rejected the Ukrainian petition demanding autonomy for the Ukrainians.

Oddly enough, the Polish Telegraphic Agency simultaneously continues to emphasize in its daily dispatches the fact that the Ukrainian population loyally supports the Polish government in its efforts to build up its defenses against an attack from outside; that recently some of the Ukrainian senators have even contributed a sum of 7,600 zlotys toward the national defense loan.

At the same time, however, the Polish newspapers carry news of further arrests of Ukrainian leaders, students and professional intelligentsia. The dissolution of Ukrainian cultural and educational organizations continues to be on the increase.

In view of these facts the Polish calls for improvement of Polish-Ukrainian relations seem to be at least insincere. It is impossible to believe that the Polish government really desires to do justice to the Ukrainian people, even now, when the political situation very strongly demands such justice for the sake of the Polish Republic itself. Unless, by solution of the Ukrainian problem, they mean complete annihilation of Ukrainianism.

Eugene Skotzko.

Washington, May 2.

The Washington Post,

May 3, 1939.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ ТІЛЬКИ „БИЗНЕС"?

Дехто думає, що коли говориться про українські фільми, то це значить — бизнес. Певно, що є в тому бизнесовий підхід. Але чи тільки це? Берім фільму „Маруся" з її чудовими хорами і піснями, виведеними під проводом проф. Олександра Кошиця. Чи це не є культурне досягнення?

Думаємо, що нам треба таких фільм якнайбільше. З них багато можна навчитись і пізнати, що нам треба таких фільм якнайбільше. З них багато можна навчитись і пізнати красу нашої пісні, нашу культуру, звичаї й обичаї і нашу традицію.

Ось тому треба нам такі наші фільми підпирати, бо таким робом допоможемо ставити нові фільми, а це піднесе й наше культурне життя в Америці.

о. С. Мусійчук.

ВРАЖІННЯ З ВІДЧИТУ Д-РА Е. БЕНЕША.

Заходом Жіночої Ліги Стейту Месечусетс влаштовано 19. квітня відчит, який дав д-р Едвард Бенеш, бувший президент Чехословаччини. Відчит відбувся в Симфоні Гол, вечором, у Бостоні. Говорив на тему: „Чи впаде в Европі демократія?" (Особа бесідника стягнула до двох тисяч людей ріжних професій і національностей. Мабуть кожний хотів почути слово правди про те, що і як сталося з Чехословаччиною. Пішов і я. Зокрема хотів я почути, що скаже д-р Бенеш про Карпатську Україну, чи може про Україну взагалі. Цікаво було мені почути, як той чоловік, що його всюди представляють взірцевим демократом, вискажеться про українську справу в Европі і про поневолений український нарід, коли говоримо про демократію в Европі.

Та мушу признатися, що я гірко розчарувався. Мої мрії розвіялись до цеї міри, що коли я слухав п. Бенеша, то мені хотілося кричати, бо так боліло моє серце за нашу кривду, якої не добачував демократ д-р Бенеш. Та не був би я перервав бесідникові вже тому, що просив губернатор стейту, щоб бесідникові не переривати, а вислухати його спокійно.

Д-р Бенеш виняв реферат з кишені. Був виписаний на жовтому папері. Але якось тяжко було йому його читати. Не міг вийти з „паперової неволі". І тому те читання з маханням головою і руками не притягало публики до референта. А маю на думці тут — звичайну публику. Тому і не було „ентузіязму" з „гарячими" оплесками, як це звичайно буває в таких випадках. Губернатор слухав відчиту ких 10 мінут, а посадник міста вийшов десь у середині реферату.

Д-р Бенеш ствердив, що демократія зробила помилку підчас мирової конференції бо поділила Европу географічно несправедливо, а це використали диктатори і тепер ділять Европу по своєму. Але так довго не буде. Бо як вони наберуть багато землі та ріжних народів, тоді вибухне соціяльна, економічна й моральна революція. І тоді переможе демократія, а Чехословаччина воскресне до нового життя. Доказував це на прикладі з Росією. Казав, що російська революція видвигнула диктатуру і Леніна, а по смерті Леніна перемога в Росії диктатуру — демократія. Сказав, що він дуже любить чехословацький нарід і бажав дати йому повну свободу, але чехословаки не хотіли на те чекати і привели державу до катастрофи, так, що Німеччина забрала Чехію і Словаччину, а мадяри забрали „карпатіен рошенс". Як бачимо, то п. Бенеш не вилікувався і досі зо свого москвофільства. Далі хвалить Росію і большевиків і далі бачить „росіян" у нашій Карпатській Україні. І робить це й тут, на вільній американській землі, куди приїхав учити нас — демократії.

Та не розчарувався тим відчитом тільки я. Бо тут може не булоб дива. Але розчарувались і ті, що слухали п. Бенеша. Не думаю, що він своїм говоренням переконує справжніх американців, бо я сам завважив, що публика розходилася з відчиту розчарована. Видно, що надіялись почути щось інше.

о. І. Г. Бойко.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жертвам Карпатської України.

Український Поступовий Клюб при братстві св. Андрія Первозванного, від. 66 У. Н. С., ухвалив зо своєї каси $15 для потерпілих на Карпатській Україні. Гроші вислано через Обєднання. Поступовий Клюб і братство св. Андрія, 66 від. У. Н. С., знаходяться в самій середині міста Ню Йорку, на Іст Сайді. Добре булоб, якби ті українські громадяни, що мешкають у тих околицях, ближче запізнались з тим товариством та вступили в його члени. Збори відбуваються правильно кожного місяця.

Павло Зятик.

НЮБЕРІПОРТ, МАСС.

На січовиків Карпатської України.

Засилаю $6 через Обєднання, $5 від мене, а $1 від Н. Буцяка, на січовиків Карпатської України.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

На ранених Карпатської України.

Гром. Ксаверій Воробець справляв 53-літні роковини свого уродження. При забаві гості не забули і про добру справу. Пані Матковська згадала про події в Карпатській Україні та закликала приявних зложити жертву на ранених січовиків, що ставили опір гунсько-мадярським ордам. Зложили по $2: І. і Т. Матковські, М. М. Сокільські, К. і Т. Шевчуки; по $1: В. і К. Бащуки; К. Санагурський 50 ц., а сам ювилят К. Воробець додав $2.50, що разом зробило $10. Гроші переслано через Обєднання на призначену ціль.

К. Шевчук.

САВТПОРТ, КОНН.

На ранених Карпатської України.

Тов. ім Шевченка, 84 відділ У. Н. Союзу, вислав через Обєднання $25.25 на ранених і збігців з Карпатської України. Ці гроші прийшли: з забави $6.50, місцеве товариство $2.50; тов. ім. Шевченка $2.50; на балю зібрано $5.10; жертводавці зложили по $1: Іван Марущак, Марія Клупчак, М. Корснак, М. Сендзік, М. Ванат, М. Ґудзік, П. Дутко, П. Собашко, І. Кондуп, І. Махню; по 50 ц.: І. Чаплінський, І. Репко. Разом готівки $27.60. Розхід: заплачено за трока до Ню Йорку $2.35. Чисту суму $25.25 вислано через Обєднання з призначенням на згадану ціль.

Михайло Ґудзік, секр.

АРНОЛЬД, ПА.

На Карпатську Україну.

Як що року, так і цього місцева укр. прав. громада мала своє спільне свячене. Серед гарних Великодніх промов наші громадяни не забули також про братів із Закарпаття. На зазив П. Зорини зложили по $1: о. Г. Павловський, В. Пітух, І. Різник, В. Сопків; Т. Чайківський $75 ц.; по 50 ц.: П. Зілінський, П. Зорина, П. Боднар, М. Мізик, О. Іванишин, В. Кузмиха, О. Лисий, І. Лобур, Г. Волошинова. Решта дрібними. Разом $12, які вислано через Обєднання на поміч Карпатській Україні.

Василь Сопків.

НАВІТЬ ГЕРБ ЛЕВ НЕ ПОДОБАВСЯ.

„Слово Народове" з 31. м. м. (ч. 92) повідомляє: „Від років повітове староство в Турці приміщується у „руськім" будинку, на фасаді якого видців під дахом „руський лев". У вівторок ми завважили — пише „С. Н.", — що лев уже усунений! Нарешті!".

ВІДБУВ 300,000 КМ. ДОРОГИ, — АЛЕ МІСТА ЩЕ НЕ БАЧИВ...

Французька преса доносить, що в малій льотаринській місцевості живе листоноша, який впродовж 36 літ своєї праці — зробив 300,000 км. дороги, тобто простір, що рівняється 4-кратньому обводові землі, — але по сьогоднішній день ніде не виходить... поза межі свойого села. Згаданий листоноша виконував денно майже 30 км. дороги — здобуваючи в цей спосіб своєрідний рекорд, хоч у свойому житті ніколи не бачив міста.

ПЕРШИЙ...

6-літній Ален Джарлсон з Ґрейт Нек, на Лонґ Айленді, був першою дитиною, що згубився від своїх родичів підчас відвідин світової вистави в Ню Йорку. Його задержала поліціянтка, поки по нього не зголосилися родичі.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ

й далі приймає безперервно впис студентів та курсантів на:

1. **Високошкільний Економічно-Кооперативний Відділ.** 4 роки. Дає всебічну фахову освіту, необхідну для праці в кооперативних і громадських установах та приватних підприємствах.

2. **Висока Школа Політичних Наук.** 3 роки. Підготовляє до громадської, політичної та журналістичної діяльности.

3. **Високі Курси Громадської Агрономії.** 1 рік. Докладно навчають про форми й методи переведення громадсько-агрономічної праці серед українського населення.

4. **Технікум Сільсько-Господарської Промисловости.** 2 роки. Дає фахові знання з ріжних галузей промислу, що працює на сільсько-господарській сировині.

5. **Вищі Курси Українознавства.** Півтора року. Систематично ознайомлюють про минуле й сучасне України та українського народу, його культурні скарби і підстави матеріяльного добробуту.

6. **Курси Бухгальтерії.** 1 рік. Підготовляють книговодів для праці в установах і підприємствах.

7. **Курси Журналістики.** 1 рік. Ознайомлюють з технікою журналістичної праці.

8. **Курси Мов:** англійської, німецької та французької. Спеціяльна метода. Уможливлює опанувати світові мови для користування чужоземною літературою і пресою.

9. **Короткотермінові Курси:** а) Пасічництво, б) Американське промислове пасічництво, в) Садівництво, г) Консервація та перероблення садовини й городини, ґ) Оброблення шкіри, д) Миловарство, е) Фотографія, є) Радіотехніка, ж) Виріб цегли та дахівки, з) Технольогія води й прохолодні напої.

Жадайте проспектів з програмами, правилами вступу й таксамо оплат. Висилаються безплатно. На ширшу відповідь присилайте поштову міжнародню або рівноцінну місцеву марку. Можна замовляти також лише самі підручники. Цінники висилаються безплатно. Прохання надсилати на адресу:

Ukrajinsky Technicko-Hospodarsky Institut, PODEBRADY, Bohmen, Deutschland.

І КРАСИТЬ І ВИБУХАЄ.

З опалового вутілля можна виділити дьоготь, а з того дьогтю — толюену. З толюени виробляють тепер всякого роду краски. Та коли додати до толюени азотової кислоти, то витворимо один із найсильніших вибухових матеріялів, якого вживають до наповнювання бомб та торпед.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

По короткій незвісній недузі упокоїлася в Акрон, Огайо, в суботу, 22. квітня, 1939., членниця Братства ім. Івана Франка, від. 180. У. Н. Союзу,

ҐЕЛЕНА МОНЧАК,

проживши 22 літ. Полишила в смутку родичів, двох братів і дві сестри.

Похорон відбувся в четвер, 27. квітня з дому жалоби до укр. кат. церкви Сош. св. Духа. Похоронено її на цвинтарі Святого Духа. У похороні взяли участь гремільно члени від. 180. і чл. від. 295.

В. І. П.

У вівторок, 2. мая 1939., ввечір помер у Бруклині, Ню Йорк, довголітній член Тов. Запорозька Січ, відділу 325. У. Н. Союзу,

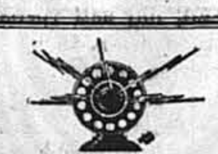
МИХАЙЛО НІЗДРОПА.

Покійний походив зо села Чежанівка, повіт Скалат. Мав при смерті 46 років. До У. Н. Союзу приступив в 1926. році.

Похорон відбудеться в суботу, 6. мая, в 9. годині рано, з дому жалоби, 118 Гренд стр. Товариство Запорозька Січ бере гремільну участь у похороні.

П. Малицький, секр.

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

УВАГА НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!

Нова українська радіопрограма „ГОЛОС УКРАЇНИ".

Стація W.A.R.D. 1400 Kilocycles, ПОНЕДІЛОК, 6:30—7. ввечір, ПЯТНИЦЯ, 6:15—7. ввечір. Програма: новинки, музика, спів, оголошення, радіо-театр і ін. 101,-

Адреси: Radio Station W.A.R.D., 427 Fulton St., Brooklyn, N. Y. Tel.: Triangle 5-3300.

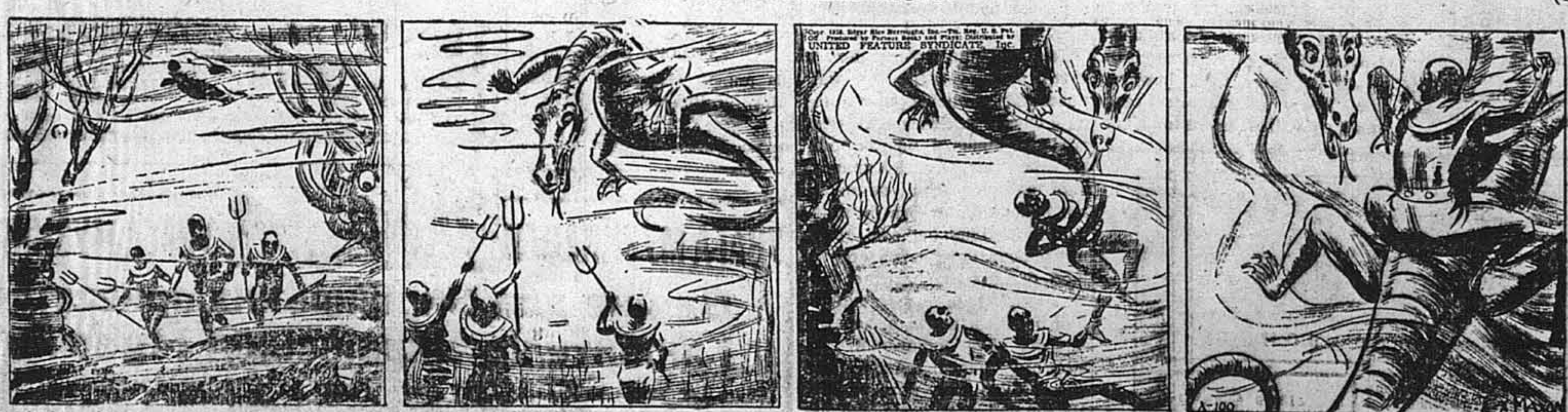
Radio Program "Voice of Ukraine", 144 East th St., New York, N. Y. Tel.: ORchard 7-9873.

В суботу, 6. мая, в годині 3:45 до 4:30 пополудні, на Радіо Програмі Сурми будуть співати баритон **Мирон Шандровський** і **панна Стефанія Тураш.** Радіо Програма побільшена о 15 мінут. Проситься шановних слухачів наставити свої радія і слухати. Стація WBNX 1350 Кс.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(100)

У той час, як 60 нових птомів пустились уже на приказ Брульора за втікачами, втікачі з поспіхом пробивались дном озера до берега. Вони йшли наосліп. Та втім вони запримітили, що ввійшли до якоїсь підводної долини, в котрій з усіх сторін вилазили то ховались якісь дивні істоти. Таких істот Тарзан іще не бачив у своїм житті.

Нагло сколихалась вода так, що аж ними потрясла. Вони обернулись і побачили перед собою величезного звіра, що виглядав немов передпотопний смок. Тіло він мав великої ящірки, а голова немов коняча. Та язик був роздвоєний неначе в гадюки. Він сиґналізував тим своїм язиком, немов даючи до зрозуміння, що ось пожере їх, як лиш до них дібеться.

Утікачі наміряли проти нього свої тризуби. А звір перся на них без найменшого страху. З його очей бухало фосфоричне світло, а пазурі відкривались, то замикались разураз. Нагло звір зробив зворот. Він обернувся і своїм довгим хвостом обняв постать, що стояла збоку і хотів відступати. Цею постатю була Ґелена. Тарзан кинувся їй на поміч.

Він успів схопити Ґелену за ногу і думав вирвати її зо звоїв звіра. Та звої звірячого хвоста ще дужче затіснялись. Рівночасно звір гнався вперед. Бачучи, що Ґелени не вирве, а звір готов з нею втекти, Тарзан по хвості видряпався на хребет звіра і думав разом з ним вандрувати. Тепер він запустив звірові ножа в хребет. Звір випустив Ґелену.